

GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC VÀ PHƯƠNG THỨC ỨNG XỬ TRONG GIA ĐÌNH VIỆT NAM

PGS.TS LÊ NGỌC THẮNG

Ngày 29 tháng 11 năm 2022, tại Trung tâm Hội nghị Quốc gia, Hội đồng Lý luận Trung ương – Ban Tuyên giáo Trung ương - Bộ Văn hoá Thể thao và Du lịch – Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam đồng tổ chức Hội thảo quốc gia “**Hệ giá trị quốc gia, Hệ giá trị Văn hoá, Hệ giá trị gia đình và Chuẩn mực con người Việt Nam trong thời kỳ mới**”, Tổng Biên tập Tạp chí Dân tộc & Thời đại, PGS. TS Lê Ngọc Thắng đã có bài tham luận “**Giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình Việt Nam**”, Ban biên tập xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

1. Đặt vấn đề

Gia đình là một vấn đề xã hội, văn hóa gắn liền với tiến trình lịch sử, phát triển của nhân loại, quốc gia, cộng đồng tộc người nói chung và ở nước ta nói riêng. Trong quản lý xã hội, xây dựng đời sống văn hóa quốc gia hoặc ở cơ sở, văn hóa gia đình luôn có một vị trí đặc thù và một giá trị chuyên biệt trong việc tạo nên giá trị phát triển, trong đó có vai trò của giáo dục đạo đức và phương thức ứng cho các thành viên – công dân hiện tại và tương lai của đất nước. Điều đáng mừng là trong những thập niên cuối của thế kỷ XX và những năm đầu của thế kỷ XXI, vấn đề gia đình ở Việt Nam được quan tâm ngày càng rõ nét hơn trên bình diện tổ chức bộ máy quản lý nhà nước, chính sách và khoa học. Đây là một dấu hiệu quan trọng có ý nghĩa xã hội, văn hóa, nhân văn sâu sắc đối với xây dựng văn hóa, con

người Việt Nam trong xu thế toàn cầu hóa, công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Giáo dục đạo đức và ứng xử trong gia đình là một nội dung quan trọng có ý nghĩa đối với việc dựng một hệ giá trị xã hội tốt đẹp của quốc gia; nó có vai trò như là sự khởi đầu của việc hình thành nhân cách trước khi bước ra xã hội để trở thành một công dân tốt. Trong bối cảnh và trước sự tác động đa chiều, hữu hình

và vô hình với giá trị tích cực và tiêu cực của nền kinh tế thị trường, công nghiệp hoá, hiện đại hoá, công nghệ 4.0...việc giáo dục đạo đức trong xã hội nói chung, gia đình nói riêng để xây dựng những thế hệ công dân tốt, có nhân cách, với những phẩm chất yêu nước, đoàn kết, khát vọng phát triển... là việc không giản đơn. Vì lẽ đó mà hoạt động giáo dục đạo đức nói chung và ứng xử trong gia đình nói riêng có một ý nghĩa quan trọng không chỉ đối với các gia đình mà còn góp phần vào sự phát triển tương lai của quốc gia.

Giáo dục đạo đức và ứng xử trong gia đình còn góp phần vào xây dựng hệ giá trị gia đình và văn hoá Việt Nam. Trước mắt cũng như lâu dài, hệ giá trị gia đình Việt Nam là một yêu cầu, đòi hỏi khách quan không chỉ của việc “xây dựng gia đình văn hoá” mà còn là vấn đề xã hội có ý nghĩa chiến lược đối với sự phát triển bền vững quốc gia. Đây cũng là vấn đề đòi hỏi các cơ quan chức năng, chính quyền các cấp, bộ ngành cùng chung tay làm rõ nội hàm và lộ trình, kế hoạch, đầu tư thực hiện mới có thể mang lại giá trị và ý nghĩa thiết thực trước đòi hỏi của sự phát triển của đất nước đặt ra.

2. Cơ sở lý luận, phương pháp luận trong giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình Việt Nam

2.1. Cơ sở lý luận

Gia đình là tế bào xã hội. Vấn đề lịch sử gia đình góp phần vào nhận thức sự hình thành và phát triển của các hình thái kinh tế-xã hội; đồng thời cũng là vấn đề được C.Mác- F. Ăng ghen...quan tâm khi quan sát sự tiến hoá của xã hội loài người từ những năm 1884¹.

Hồ Chí Minh và Đảng ta cũng luôn quan tâm đến gia đình: Nhiều gia đình cộng lại mới thành xã hội, gia đình tốt thì xã hội mới tốt, xã hội tốt thì gia đình càng tốt. Hạt nhân của xã hội là gia đình. Những chuẩn mực giá trị tốt

đẹp như lòng yêu nước, yêu quê hương, yêu thương đùm bọc lẫn nhau, thủy chung, hiếu nghĩa, hiếu học, cần cù sáng tạo trong lao động, bất khuất, kiên cường vượt qua mọi khó khăn, thử thách... được hình thành, phát triển và giữ gìn, vun đắp, phát huy trong mỗi gia đình Việt Nam. Muốn có một xã hội phát triển lành mạnh thì trước hết từng gia đình phải phát triển bền vững. Thông qua giáo dục gia đình, thế hệ trẻ được tiếp thu những tinh hoa văn hóa tốt đẹp, hình thành nhân cách, lối sống, ứng xử...

Con người Việt Nam chỉ có thể được trang bị những phẩm chất tốt đẹp nếu có một môi trường xã hội tốt. Môi trường đó trước hết là từ mỗi gia đình, mỗi tế bào của xã hội. Các gia đình chịu trách nhiệm trước xã hội về sản phẩm của gia đình mình, phải có trách nhiệm nuôi dưỡng và giáo dục con cái, cung cấp cho xã hội những công dân có ích. Trong giáo dục, nếu thiếu sự giáo dục gia đình hoặc giáo dục gia đình không phù hợp với yêu cầu của xã hội sẽ hạn chế nhiều kết quả giáo dục. Vì vậy, gia đình, nhà trường và xã hội (trong đó có vai trò đặc thù của đoàn thể thanh niên) phải liên hệ chặt chẽ trong việc giáo dục thanh niên, giáo dục thế hệ trẻ.

Trong thư ngày 31-10-1955, sau khi căn dặn thầy giáo, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết: “Tôi cũng mong các gia đình liên lạc chặt chẽ với nhà trường, giúp đỡ nhà trường giáo dục và khuyến khích các em chăm chỉ học tập, sinh hoạt lành mạnh và hăng hái giúp ích nhân dân”. Trong gia đình, cha mẹ là người có ảnh hưởng rất lớn đối với con trẻ, vì vậy, Bác “mong cha mẹ học trò hết sức giúp đỡ nhà trường trong việc giáo dục con em chúng ta cho có kết quả tốt đẹp”. Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ Đảng ngành Giáo dục tháng 6-1957, Bác căn dặn cán bộ đảng ngành này

“phải nhất thiết liên hệ mật thiết với gia đình học trò. Bởi vì giáo dục trong nhà trường, chỉ là một phần, còn cần có giáo dục ngoài xã hội và trong gia đình để giúp cho việc giáo dục trong nhà trường được tốt hơn. Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và ngoài xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn”. Trong giáo dục trẻ cần làm cho trẻ biết yêu Tổ quốc, thương đồng bào, yêu lao động, biết vệ sinh, giữ kỷ luật, học văn hóa. Đồng thời phải giữ toàn vẹn tính vui vẻ, hoạt bát, tự nhiên, tự động, trẻ trung của chúng, chớ làm cho chúng trở nên già cỗi. Để làm được điều đó, giáo dục gia đình giữ vai trò rất quan trọng. Bác khuyên mọi người trong gia đình phải quan tâm, giúp đỡ lẫn nhau để mở rộng hiểu biết, nâng cao trình độ văn hóa, thi đua với nhau vươn lên thực hiện tốt nghĩa vụ của mỗi người đối với gia đình và đất nước.²

Từ khi có Giáo dục (dù dưới hình thái nào: Mẫu hệ, Phụ hệ, Gia đình lớn, Gia đình hạt nhân, Gia đình quý tộc, Gia đình bình dân, Gia đình nông thôn, Gia đình thành thị...) thì Con người, Loài người vượt lên trên “tập tính động vật” đều ý thức rất rõ về giáo dục diễn ra giữa các thế hệ, thành viên trong gia đình. Giáo dục gia đình mang dấu ấn từng thời đại, từng loại hình kinh tế-xã hội, đẳng cấp, triết lý sống, quan niệm về đạo đức, quan niệm về “giá trị” cá nhân và “bảng giá trị” của xã hội, cộng đồng. Giáo dục gia đình có hình thức, phương pháp rất phong phú, đa dạng mang sắc thái từng vùng, từng dân tộc, nghề nghiệp, môi trường kinh tế - xã hội. Giáo dục gia đình có quá trình hình thành, phát triển và giao thoa, tiếp biến văn hóa qua các thời kỳ lịch sử.³

2.2. Phương pháp luận

Giáo dục (Education) theo nghĩa chung là hình thức học tập, mà theo đó, những kiến thức, kỹ năng, và thói quen của một nhóm người được trao truyền từ thế hệ này sang thế

hệ khác thông qua giảng dạy, đào tạo, hay nghiên cứu. Giáo dục thường diễn ra dưới sự hướng dẫn của người khác, nhưng cũng có thể thông qua tự học. Bất cứ trải nghiệm nào có ảnh hưởng đáng kể đến cách thức người ta suy nghĩ, cảm nhận, hay hành động, đều có thể được xem là có tính giáo dục. *Giáo dục gia đình* là sự giáo dục được thực hiện trong phạm vi gia đình, do các thế hệ trước thực hiện, nhằm tác động tới thế hệ sau với mục đích hình thành và củng cố trong thế hệ sau những phẩm chất, năng lực phù hợp với quan điểm của thế hệ trước cũng như phù hợp với hệ chuẩn mực của xã hội. Đây là một hoạt động tự giác (có ý thức, có mục đích, có kế hoạch, có sự chuẩn bị...) của những người giáo dục (thế hệ trước), tác động một cách thường xuyên, liên tục tới đối tượng được giáo dục (thế hệ sau), nhằm đạt tới mục đích mà người giáo dục đã định.

Trong các thời đại, những người làm cha mẹ luôn mong muốn có những người con *khoẻ mạnh, thông minh, có đạo đức, có những phẩm chất tốt đẹp* (theo quan niệm của họ và phù hợp với hệ giá trị của xã hội); *thành thạo những kỹ năng sống* và có một *tâm hồn trong sáng, lối sống lành mạnh*; là những người *có ích đối với gia đình và xã hội*. Vì thế, giáo dục gia đình thường bao gồm các khía cạnh: **trí, đức, thể, mỹ**. Như vậy, có thể hiểu: *Giáo dục gia đình là những hoạt động tự giác của thế hệ trước, tác động chuyển tải đến thế hệ sau những kiến thức và kỹ năng, nhằm hình thành ở thế hệ sau những phẩm chất, những giá trị và lối sống... theo mong muốn của thế hệ trước và theo yêu cầu, hệ giá trị chuẩn mực của xã hội*.

3. Nhận diện và vấn đề đặt ra trong giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình Việt Nam

3.1. Về giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình

a) Quan điểm, chính sách

Văn kiện Đại hội VI của Đảng khẳng định: “Gia đình là tế bào của xã hội, có vai trò rất quan trọng trong sự nghiệp xây dựng chế độ mới, nền kinh tế mới, con người mới. Đảng, Nhà nước và các đoàn thể quần chúng cần đề ra phương hướng, chính sách và có biện pháp tổ chức thực hiện về xây dựng gia đình văn hóa mới, bảo đảm hạnh phúc gia đình. Nâng cao trình độ tự giác xây dựng những quan hệ tình cảm, đạo đức trong từng gia đình, bảo đảm sinh đẻ có kế hoạch và nuôi dạy con ngoan, tổ chức tốt cuộc sống vật chất, văn hóa của gia đình”...

Luật Hôn nhân và gia đình năm 2000 quy định rõ: “Gia đình là tế bào của xã hội, là cái nôi nuôi dưỡng con người, là môi trường quan trọng hình thành và giáo dục nhân cách, góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”...

Chiến lược xây dựng gia đình Việt Nam giai đoạn 2005 - 2010, nêu rõ: “Gia đình là một trong những nhân tố quan trọng quyết định sự phát triển bền vững của xã hội, sự thành công của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước”.

b) Giáo dục đạo đức trong gia đình

Giáo dục gia đình là trang bị “tri thức” để tạo lập “hành vi” đúng trong quá trình phát triển về thể chất, trí tuệ, tâm hồn để làm một “CON NGƯỜI” theo đúng nghĩa của nó, là nội dung không thể thiếu đối với sự phát triển của một con người, thành viên gia đình ở các quốc gia, tộc người, xã hội, đẳng cấp...

Theo nghĩa hẹp, *đạo đức* là luân lý, là những qui định những chuẩn mực, ứng xử trong quan hệ con người với con người, với bản thân với công việc, với thiên nhiên và môi trường sống... Theo nghĩa rộng, *đạo đức* liên quan đến phạm trù chính trị, pháp luật và lối

sống; là thành phần cơ bản của nhân cách, phản ánh bộ mặt nhân cách của cá nhân đã được xã hội hóa, được thể hiện qua hành vi đạo đức.

Giáo dục đạo đức là một mặt của hoạt động giáo dục nhằm xây dựng cho thế hệ trẻ những tính cách nhất định và bồi dưỡng cho họ những quy tắc hành vi thể hiện trong giao tiếp với mọi người với công việc, với Tổ quốc. Giáo dục đạo đức cần phải được coi trọng đặc biệt, nhất là trong sự nghiệp cách mạng hiện nay của dân tộc khi mà nước ta đang trong quá trình hội nhập toàn diện vào xu thế vận động kinh tế, xã hội, văn hoá, chính trị... toàn cầu. Giáo dục đạo đức cho thế hệ trẻ là làm cho nhân cách của họ phát triển đúng về mặt đạo đức, tạo cơ sở để họ ứng xử đúng đắn trong các mối quan hệ của cá nhân với bản thân, với người khác (gia đình, bạn bè, thầy cô giáo...) với xã hội, với tổ quốc, với môi trường tự nhiên, với cộng đồng quốc tế.

Nội dung giáo dục đạo đức có thể gồm các nhóm giá trị:

- Nhóm giá trị trong quan hệ với bản thân;
- Nhóm các giá trị trong quan hệ với người khác;
- Nhóm giá trị trong quan hệ với công việc;
- Nhóm các giá trị trong quan hệ với Tổ quốc, với cộng đồng;
- Nhóm giá trị trong quan hệ với nhân dân và các dân tộc trong khu vực, trên thế giới;
- Nhóm giá trị trong quan hệ với môi trường tự nhiên.

c) Giáo dục phương thức ứng xử trong gia đình

Ứng xử là thái độ, hành vi, lời nói trong quan hệ giao tiếp giữa người với người; là hoạt động của con người mang tính ứng phó, ứng

biển và xử lý, xử thế, xử sự...trong các mối quan hệ, hoạt động của con người.

Giáo dục ứng xử trong gia đình là quá trình các thành viên lớn tuổi có vị thế, kinh nghiệm vốn sống, uy tín (ông bà, cha mẹ, anh chị...) thực hành quá trình truyền đạt kiến thức, kỹ năng về quy tắc ứng xử, quy định, chuẩn mực mà các thành viên trong gia đình cần tuân theo nhằm đảm bảo cho gia đình hoạt động theo một nề nếp nhất định, cũng như xác định chuẩn mực cho mỗi hành vi của các thành viên trong gia đình nhất là thế hệ trẻ.

d) Phương pháp giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình

Phương pháp giáo dục đạo đức, phương thức ứng xử trong gia đình là hệ thống các biện pháp trực tiếp và gián tiếp tác động đến đối tượng chịu tác động- chủ yếu là thế hệ trẻ về kiến thức và kỹ năng trong việc hình thành kỹ năng sống trong có nhân cách, có văn hoá ứng xử đáp ứng các yêu cầu và chuẩn mực giá trị xã hội của gia đình, cộng đồng.

Có thể nói ngoài việc trang bị “tri thức” để tạo lập “hành vi” đúng trực tiếp cho các thành viên mới trong gia đình, trong quá trình phát triển về thể chất, trí tuệ, tâm hồn thì còn là hệ quả sự góp phần của *Nhà trường* qua con đường dạy học các môn học và qua con đường tổ chức các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp; là sự góp phần của *Xã hội* qua các các mối quan hệ, hoạt động đa dạng theo giới tính, lớp tuổi, công việc với những nguyên tắc định hướng, mục đích nhân văn của hoạt động..mà thành viên gia đình tham gia.

3.2. Vai trò của gia đình trong việc giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử

Truyền thống đạo đức của gia đình có ảnh hưởng sâu sắc và trực tiếp đến con cái. Ngay từ khi lọt lòng, trẻ đã được chăm sóc, nuôi dạy cùng với những người thân yêu trong

gia đình. Thông thường số thời gian trẻ sống ở gia đình cũng nhiều hơn ở trường, do vậy, mối quan hệ ông bà, cha mẹ, anh chị em có ảnh hưởng trực tiếp đến tình cảm của trẻ. Đặc biệt với tuổi vị thành niên, các em dần hình thành thái độ nhận xét, đánh giá về sự quan tâm, mối tương quan giữa các thành viên trong gia đình... Chính điều này sẽ xây dựng nên tình cảm của các em với các thành viên trong gia đình.

Khi trẻ được sống trong một gia đình nề nếp, có những giá trị đạo đức của xã hội được ông bà, cha mẹ và anh chị em lựa chọn, điều này sẽ tác động trực tiếp, thường xuyên, lâu dài và mạnh mẽ đến các em. Do vậy các em dễ dàng tiếp nhận và thực hiện một cách tự nguyện. Trẻ vị thành niên là những người đang phát triển rất mạnh mẽ về óc phê phán và nhận xét, do vậy, dưới sự định hướng của gia đình, kết hợp với truyền thống đạo đức của gia đình, sẽ tác động rất tích cực tới đời sống và các hành vi đạo đức của các em.

Khi gia đình không hòa thuận, ông bà, cha mẹ không sống đúng với vai trò của mình, cha mẹ không quan tâm đến con cái, chỉ biết làm giàu, coi việc giáo dục là của nhà trường, không biết con cái cần gì, suy nghĩ gì, ai cũng sống ích kỷ... thì sẽ có những ảnh hưởng tiêu cực đến đời sống đạo đức của trẻ. Sự quan tâm chăm sóc, dạy dỗ, ân cần chỉ bảo của cha mẹ tác động rất nhiều đến con trẻ. Ví dụ như trước khi con cái đi học, cha mẹ đều dạy dỗ, dặn dò kỹ lưỡng con em luôn ăn mặc chỉnh tề, đầu tóc gọn gàng, vào lớp học không được nói chuyện, cười giỡn... thì nhất định các em sẽ trở thành những con ngoan, trò giỏi, có ý thức tổ chức kỷ luật tốt.

Từ thuở thơ ấu, bài học đầu đời dành cho con trẻ chính là việc chào hỏi ông bà, cha mẹ, anh chị, bà con cô bác khi tiếp xúc gặp gỡ. Bản thân tác giả cũng lớn lên từ một vùng quê và

chịu sự ảnh hưởng, tác động rất lớn từ truyền thống đạo đức của gia đình, làng xã. Khi có khách đến nhà, cha mẹ thương nhắc nhở con cái “Vòng tay chào ông/bà/bác/chú đi con”. Sự coi trọng trong việc giáo dục lễ phép cho con cái đã dần hình thành nên nhân cách tốt nơi các em. Ở các vùng quê, hầu hết các em đều được thu nhận bài học này. Ra đường, đi học về, gặp người lớn là vòng tay chào hỏi. Tuy nhiên ngày nay, nhiều gia đình, đặc biệt là các gia đình thành phố lại không coi trọng chuyện này và cho đó là bài học... không cần thiết. Vô hình dung, cha mẹ đã dạy con cái lối sống không coi trọng lễ phép, thiếu sự tôn trọng người lớn và không quan tâm đến những người xung quanh...

Trong quá trình giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình, cha mẹ phải luôn luôn sẵn sàng lắng nghe ý kiến của con cái. Lắng nghe sẽ giúp con có thói quen bộc bạch mọi chuyện, qua đó cha mẹ sẽ hiểu về con cái hơn. Đừng kết án, kết luận, đánh giá hay phê bình con cái một cách vội vàng. Điều này sẽ hình thành nên thái độ “tự vệ” cho con khi con muốn trình bày hay lắng nghe ý kiến của bố mẹ. Không nên ngắt ngang khi trẻ đang trải lòng. Cho trẻ được nói lên ý kiến của mình là một trong những việc làm cần thiết để phát huy tính độc lập, tự chủ nơi các em. Khi con có lỗi, đừng tỏ ra xúc động và tỏ thái độ bức xúc với con cái. Nên đặt những câu hỏi gợi mở để con có thể bộc lộ lòng mình một cách rõ ràng, chính xác và minh bạch. Bức xúc và nóng giận sẽ tạo áp lực lên con cái, dễ dẫn đến việc các em sẽ nói dối cha mẹ. Gia đình nên có những bữa cơm tối cùng nhau. Những bữa cơm tối có thể tránh được những nguy cơ như con cái tụ tập nhậu nhẹt, hút xách, xì ke ma túy... Nên có những công việc cho con cùng tham gia. Qua đây, giáo dục con ý thức về lao động, về tinh thần trách nhiệm trong công việc.

Giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình có đặc điểm là loại hình giáo dục dày công đối với các thành viên gia đình từ bé thơ đến khi trưởng thành nhằm trang bị tri thức, tình cảm, tâm hồn để hình thành “NHÂN CÁCH” của “con người gia đình”, để bước ta hòa nhập và tồn tại trong đời sống với tư cách là “con người xã hội”, “con người quốc gia”, “con người quốc tế”...

3.3. Vấn đề đặt ra và giải pháp

Giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử trong gia đình hiện nay có ý nghĩa và tầm quan trọng vượt ra ngoài phạm vi gia đình mà có ý nghĩa đối với sự phát triển bền vững của quốc gia thông qua việc tạo dựng những thể hệ công dân mới, có chất lượng đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước.

Sự hình thành những thể hệ *công dân có đạo đức, có nhân cách* là hệ quả của nhiều yếu tố, vai trò của nhiều tổ chức, đoàn thể xã hội; song điều quan trọng có ý nghĩa tất yếu và bắt đầu là từ việc giáo dục đạo đức, phương thức ứng xử trong gia đình. Tuy nhiên hiện nay bên cạnh những kết quả ban đầu đạt được thì vấn đề đạo đức trong gia đình, phương thức ứng xử trong gia đình còn nhiều vấn đề phải quan tâm trên các bình diện sau:

- Tiếp tục nâng cao nhận thức về công tác gia đình, vai trò của gia đình nói chung và đặc biệt là trong giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên gia đình trong hệ thống chính trị, ngành chức năng, chính quyền các cấp. Phải nhận thức và thấy được “gia đình là trường học đầu tiên” có vai trò đặc thù trong dạy người, dạy kiến thức và kỹ năng sống thông qua việc giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử.

- Muốn giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên gia đình có hiệu quả, chất lượng cần có phương án kết hợp với giáo dục của Nhà trường và giáo dục của Xã

hội; phải coi đó là phương pháp giáo dục tất yếu có mối quan hệ hữu cơ, bền vững..mới đem lại những kết quả tốt, lâu dài.

- Hoạt động giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên trong gia đình trước hết và trực tiếp là các thành viên thân thuộc, thân tộc trực hệ (ông bà, bố mẹ, anh chị...). Do vậy các thành viên có vị thế thực hành hoạt động giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên gia đình phải được trang bị những tri thức và kỹ năng cơ bản về tâm lý, nội dung giáo dục nói chung và đạo đức nói riêng; kiến thức về phương thức ứng xử với phương pháp mang tính khoa học....

- Hoạt động thực hành giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên trong gia đình cần được thực hiện theo phương pháp nhất định; vừa đề tạo dựng nhân cách trước mắt vừa chuẩn bị hành trang về lâu dài để trở thành công dân tốt, có đạo đức, có nhân cách... đáp ứng yêu cầu của xu thế phát triển chung của quốc gia, địa phương.

- Hoạt động thực hành giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên trong gia đình hiện nay cần rà soát, cụ thể hoá, thể chế hoá các văn bản chỉ đạo của Đảng, Nhà nước ở tầm quốc gia và địa phương.

Kết luận

Hoạt động thực hành giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên trong gia đình ở nước ta hiện nay là nội dung quan trọng đối với tạo dựng, tạo lập, xây dựng thể hệ công dân mới. công dân tương lai có phẩm chất đạo đức, nhân cách...đáp ứng yêu cầu về nguồn nhân lực có chất lượng để phát triển đất nước. Vấn đề quan trọng trên cần được rà soát, đánh giá, điều chỉnh bổ sung và đề ra những phương án, chính sách mới thiết thực, phù hợp đề các gia đình Việt Nam, các tổ chức, cơ quan làm công tác gia đình trực tiếp và liên quan có điều kiện khả thi, để thực hiện

tốt các mục tiêu xây dựng con người Việt Nam thời đại mới.

Cần có các giải pháp, cách thức vừa kế thừa, hoàn thiện và giải pháp mới, tư duy mới tạo điều pháp lý và nguồn lực, môi trường giáo dục tốt để công tác thực hành giáo dục đạo đức và phương thức ứng xử cho các thành viên trong gia đình ở nước ta hiện nay góp phần tạo dựng thể hệ công dân mới có Tài có Đức đáp ứng sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, hướng tới 100 năm thành lập Đảng (2030) và 100 năm thành lập Nước (2045).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đảng Cộng sản Việt Nam: Nghị quyết số 33/NQ-TW, Hội nghị Ban Chấp hành Trung Đảng lần thứ 9, khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

- Lê Minh (chủ biên): Văn hoá gia đình Việt Nam và sự phát triển xã hội. Nxb Lao động, H.1994.

- Nguyễn Hữu Minh (chủ biên): Gia đình Việt Nam trong quá trình công nghiệp hía, hiện đại hoá và hội nhập từ cách tiếp cận so sánh. Nxb Khoa học Xã hội, H.2014.

- Đặng Cảnh Khanh-Lê Thị Quý: Gia đình học, Nxb Chính trị-Hành chính, Hà Nội-2009.

- Mác Ăng – Ghen: Tuyển tập, Tập VI, Nxb Sự thật-Hà Nội 1984

- Quyết định số 629/QĐ-TTg ngày 29/5/2012 của Thủ tướng Chính phủ về phê duyệt Chiến lược phát triển gia đình Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn 2030.

- Lê Ngọc Thắng: Máy vấn đề về quản lý nhà nước về gia đình ở Việt Nam. Tạp chí Nghiên cứu gia đình và giới, Số 5, 2018.

- Lê Ngọc Văn, Mai Văn Hai, Đặng Thị Hoa, Bùi Thị Hương Trâm: Hệ giá trị gia đình Việt Nam từ hướng tiếp cận xã hội học. Nxb KhXh, Hà Nội-2016.